

SEDAMDESET GODINA OD SMRTI MARIJE SKLODOVSKE KIRI

Rade R. Babi}

Radom se prikazuje život Marije Sklodovske Kiri (1867 † 1934) koji je u njenom liku objedinio naučnika, vaspitača, majke, humaniste i patriote. Sa otkrićem radijuma Marija Sklodovska Kiri i Pjer Kiri započeli su novo poglavlje u medicini † radijum terapiju. *Acta Medica Medianae* 2004; 43(3): 85-86.

Ključne reči: Marija Sklodovska Kiri, radijum

Institut za radiologiju Kliničkog centra u Nišu

Kontakt: Rade R. Babi
Institut za radiologiju Kliničkog centra
Bulevar Dr Zorana Đinđića 48
18000 Niš, Srbija i Crna Gora

Uvod

Marija Sklodovska Kiri (1) rođena je 7. novembra 1867. godine u Varšavi, kao peto dete profesora matematike i direktorke škole. U 9. godini života ostaje bez majke. Teške materijalne prilike otežale su joj redovno školovanje, zbog čega je bila primorana da u 17. godini života daje privatne časove kako bi zaradila novac za dalje školovanje.

Godine 1891. odlazi u Pariz, upisuje studije na Sorboni, i diplomira 1893. godine na fizici, a 1894. godine na matematici.

Stekavši akademsko zvanje započinje se u Lippman-ovoj laboratoriji, u kojoj se vrše istraživanja na polju eksperimentalne fizike.

Sticajem okolnosti, upoznaje mladog fizičara Pjera Kirija, koji je tada bio profesor škole za fiziku i hemiju grada Pariza. Rasplamsana ljubav između Marije Sklodovske i Pjera Kirija rezultirala je brakom 1895. godine.

U eksperimentalnom radu, Marija i Pjer Kiri pridaju značajnu ulogu uranijumu, koje utiče na zacrpljenje fotografske ploče. Radeći na razjašnjavaњу ovog fenomena Marija i Pjer Kiri 1895. godine otkrivaju novo radioaktivno jedinjenje nazvano polonijum ($^{84}\text{Po}_{210}$), 1898. godine radijum, a u saradnji sa Brenom 1898. godine radijum ($^{88}\text{Ra}_{226}$).

Godine 1903. Marija Sklodovska Kiri je odbranila doktorsku disertaciju pod naslovom: "O radioaktivnim supstancijama".

Iste godine Marija i Pjer Kiri dobijaju u Londonu Devijevu medalju i Nobelovu nagradu za fiziku koju dele sa Bekerelom. Posle ovih priznanja Pjeru je

dodeljena nova katedra za fiziku i radioaktivnost na Fakultetu prirodnih nauka, dok je Marija postala učesnik eksperimentalnih radova.

Pjer Kiri 19. aprila 1906. godine tragično strada, tako što prelazi preko ulice pada pod točkovne terećenje kamiona koji mu je smrskao glavu. Pjerova smrt teško pogađa Mariju, koja nalazi snagu u njihovom ljubavnom zavetu: "Ma šta se desilo i ako bi moralo da bude jedno telo bez duše, ipak treba raditi". (1) Te iste godine katedra Pjera Kiri biva poverena Mariji, da bi dve godine kasnije bila izvedena u profesora.

Godine 1911. Marija Kiri dobija Nobelovu nagradu za hemiju.

Godine 1912. Pasterov institut i Pariski univerzitet zajednički grade istraživački institut za Mariju Kiri, koji čini Odeljenje za fiziku i hemijska ispitivanja, koje je vodila katedra Marije Kiri, i Odeljenje za istraživanja u biologiji i primeni u medicini, koje je pripadalo Pasterovom institutu.

Za vreme Prvog svetskog rata, Marija Kiri radi na stvaranju mobilne sale sa X i zracima, opremljena 20 kola sa pokretnom radiološkom laboratorijom i obučena 150 lica koja će njima rukovati. Po završetku rata vraća se svom ranijem poslu.

Marija Kiri je izabrana za članicu Medicinske akademije 7. februara 1922. godine, kao prva članica Medicinske akademije.

Posebno priznanje Marija je dobila od rodne grude 29. maja 1932. godine, dajući Institutu za radijum u Varšavi ime Marija Sklodovska Kiri.

Život joj se ugasio 4. juna 1934. godine u sanatorijumu Sansellenoz.

Sa smrću Marije Kiri ne nestaje pionirski istraživački duh u oblasti radioaktivnosti već se nastavlja u imenu njene kćerke Irene i njenog supruga Polonija, koji su 1935. godine dobili Nobelovu nagradu za otkriće veštačke radioaktivnosti.

Učlanjenje porodice Kiri uvedena je i bila je u primeni jedinica za merenje radioaktivnog zračenja (2,3) † 1 Curie (1 Ci), kojom se izražavao intenzitet radijacije nekog radioaktivnog izvora, a predstavljala je aktiv-

nost 1 g radijuma sa brojem raspada od $3,7 \cdot 10^{10}$ jezgara u jednoj sekundi. Danas se radioaktivnost zračenja izražava sa 1 Bq (Bequerel). Bekerel je izvedena jedinica SI sistema. Bekerel je aktivnost radioaktivnih izvora u kome se dešava jedan raspad

radioaktivnog jezgra u jednoj sekundi ($1 \text{ Bq} = 1/\text{s}$). Odnos stare i nove jedinice za aktivnost radioaktivnog izvora je: $1 \text{ Ci} = 3,7 \cdot 10^{10} \text{ Bq}$.

Sa otkrićem radijuma započeto je novo poglavlje u medicini – radijum terapija.

Literatura

1. Koljenić B. Marija Kiri Sklodovska. Medicinska revija 1969; 4: 77 – 80.
2. Hebrang A, Petrović F. Radijacija i zaštita u medicinskoj dijagnostici. Beograd/ Zagreb: Medicinska knjiga; 1987.
3. Pajun D, Polak V, Simonović S, Stefanović M. Radijacija – doze, posledice, rizici. Beograd: Nolit; 1986.

SEVENTY YEARS FROM THE DEATH OF MARIA SKLODOVSKA KIRI

Rade R. Babić

This paper is about life of Maria Sklodovska Kiri (1867 – 1934.). She was a scientist, mother, humanist and patriot. Maria Sklodovska Kiri and Pierr Kiri discovered radium, which marked the beginning of a new chapter in medicine – radium therapy. *Acta Medica Medianae* 2004; 43(3): 85-86.

Key words: *Maria Sklodovska Kiri, radium*